

Oriol Broggi i Julio Manrique tornen a la tragèdia i al Romea amb 'Èdip'

El gran clàssic de Sòfocles planteja la necessitat de coneixes a un mateix

JUSTO BARRANCO
Barcelona

“Coneix-te a tu mateix”, exhortava l'oracle de Delfos als visitants del temple. I en aquella Grècia que va parir la civilització occidental, una tragèdia de Sòfocles va exemplificar com poques aquella recomanació: *Èdip rei*. L'Èdip, el fill dels reis de Tebes a qui els seus pares van abandonar nònat a les mans d'un pastor per evitar una profecia: matarà el teu pare i et casarà amb la teva mare. L'Èdip, l'home que, encoratjat com a fill dels reis de Corint, va acabar alliberant el seu Tebes natal del terrible esfínx que la controlava. Només ell va resoldre el misteri perquè va saber que l'única criatura que a trenc d'alba camina de quatre grapes, al migdia a dues i quan cau la tarda a tres és l'home. I, malgrat tanta lucidesa i heroïcitat, l'Èdip, l'home que, ignorant de qui era en realitat, va acabar complint la terrible profecia que va espantar els seus veritables pares. I que es va arrencar els ulls quan ho va saber.

L'Èdip es va convertir així en el gran símbol de la necessitat de l'autoconeixement i de la possibilitat de la tragèdia en cas contrari. És un mite al qual és necessari tornar una vegada i una altra i que ara reprenen al Romea ni més ni menys que Oriol Broggi i Julio Manrique, esperant repetir l'enorme èxit que tots dos van protagonitzar al mateix teatre fa uns anys amb una altra gran tragèdia, en aquell cas contemporània: *Incendis*, de Wajdi Mouawad.

De fet, com a *Incendis*, per a *Èdip* Broggi (Barcelona, 1971) ha tornat a transformar el Romea. L'enorme i nu escenari de tons vermellorsos, en què amb prou feines hi ha unes canyes i una petita olivera, ha devorat alguna fila de butaques i, gràcies a una rampa que porta al passadís central, sembla estar posat entre el públic. A més, les parets del teatre estan cobertes per llençols foscos vells i les llotges apuntalades per barres metàl·liques, com si es tractés d'un coliseu abandonat. Perquè en un és on acaba aquesta particular ver-

DAVID RUANO

Julio Manrique, al centre, en una escena de l'Èdip que dirigeix Oriol Broggi al Romea

síon en què a l'*Èdip rei* s'han afegit fragments d'*Èdip a Colonos*, també de Sòfocles, que retrata la vida d'Èdip una vegada cec, ajudat per la seva germana-filla Antígona i convertit, ara que no hi veu, en un savi, i fragments de Wajdi Mouawad, que té Sòfocles com una de les seves inspiracions.

Oriol Broggi explica que molta gent té al cap una idea de l'Èdip reduccionista: els sona el complex d'Èdip que va enunciar Freud, aquell fill enamorat gelosament de la mare. “No és el més important. El que planteja aquest mite és qui és realment un home, un ésser humà. Ell comença a investigar-se a si mateix. Qui són els seus pares, quines són les seves tradicions, la seva llengua, la seva cultura, la seva relació amb el món. És el moment dels grecs en què l'home se situa per fi en el centre del món, l'home com a mesura de totes les coses per entendre qui és. I tot això en contraposició al món de la màgia, la religió, la superstició. És un moment funda-

cional de la nostra manera de ser, i *Èdip rei* és una obra clau”, assenyala Broggi, que explica que ell, que ja ha dirigit altres tragèdies clàssiques com ara *Antígona* i *Electra*, ha volgut afrontar-la “sense donar gaire importància a res en concret, deixant que la història flueixi i

“L'Èdip és un heroi a qui la gent demana ajuda, però quan es coneix acaba en un forat”, assenyala Manrique

que l'Èdip pugui explicar la seva història”.

Una història gairebé detectivesca perquè el protagonista va descobrint a poc a poc, pista a pista, que no és l'heroi que creia, el que fa 20 anys va salvar Tebes de l'esfínx. Es va coneixent. “És un viatge molt interessant”, diu l'encarregat de ser l'Èdip, Julio Manrique, que al seu costat té en

escena Mercè Pons, Carles Martínez, Clara de Ramon, Miquel Gelabert, Ramon Vila i Marc Rius. “És un trànsit. Un heroi, el rei de Tebes, a qui la gent demana ajuda contra la pesta que assola la ciutat. Ell creu que trobarà la solució, la va trobar una vegada i ho tornarà a fer. Ell estima la seva gent, la seva ciutat, vol ajudar. Però acaba l'obra caigut en un forat molt profund, descobrint la seva autèntica identitat, els seus orígens, i posant-se en contacte amb el seu monstre. Però als actors ja ens agraden aquests viatges en què s'obren abismes tan grans”, assenyala.

Un home que acabarà convertit en un savi i, en aquesta versió, diu Broggi, “morint en un teatre vell, abandonat, i demanant que l'enterrin allà perquè així quedarà per sempre dins del teatre i allà vagarà pels segles dels segles, que aniran passant, l'aniran reinterpretant i els éssers humans s'aniran arrencant els ulls repetidament quan descobrixin la veritat una mica massa tard”.

‘Que rebentin els actors’ porta al TNC la memòria històrica

J. BARRANCO Barcelona

Al popular expresident de l'Uruguai José Mujica li van preguntar una vegada com es podria resoldre per sempre aquell etern tema que tenien en herència: la dictadura, amb els seus desapareguts, les tortures i els segrestos. I amb la impunitat que els va cobrir. Aquest tema apareixia periòdicament perquè se celebraven judicis i hi havia sentències o perquè es trobava algun desaparegut. I tot el país tornava a obrir la ferida. Mujica va respondre com a solució que “hem de rebotar Bordaberry, jo, tots els actors perquè les coses transcendixin en la seva mesura justa. Encara queda una mica, però no gaire”. Bordaberry, el dictador, en efecte va morir ja el 2011, però la frase es va quedar fent tombs al cap del dramaturg i director uruguaià Gabriel Calderón (Montevideo, 1982). Perquè Mujica no va dir “morir”, va dir “rebotar”. I va ser la primera imatge de *Que rebentin els actors*, una obra sobre la necessitat de la memòria, la seva confusió –“en ella tot està confós”–, el seu poder –“ho trastoca tot”– i també sobre la possibilitat de fer-ne alguna cosa útil, “transformar-la en present; la seva utilitat és que ens passi alguna cosa avui”, diu Calderón, a qui li va encarregar la peça el 2012 un centre dramàtic nacional de França i que des de demà la dirigeix al Teatre Nacional de Catalunya amb actors catalans.

Aquests actors la qualifiquen literalment de “tsunami” escènic. “Els actors estan enervats en escena des del primer moment, ens hi haurem d'acostumar, no serà senzill, però per a això fem teatre, el món ja està farcit de coses fàcils i senzilles”, diu, imparable i divertit, Calderón. A l'obra, on intervien Lina Lambert, Imma Colomer o Sergi Torrecilla, Bruna Cusí dona vida a una jove tenallada pels dubtes sobre el paper de la seva família durant la dictadura i a qui el nòvio (Francesc Ferrer), un físic quàntic, li inventa una màquina del temps per reunir en un sopar els seus parents morts. Un retorn que servirà, conclou l'autor, per parlar “sobre la possibilitat de la impossibilitat de recuperar el que hem perdut”.

PANORAMA

Moneo rep la Medalla del Coac

ARQUITECTURA ▶ El Col·legi d'Arquitectes de Catalunya (Coac) va lliurar ahir la seva Medalla d'Or a l'arquitecte navarrès Rafael Moneo, durant deu anys professor a l'Etsab i autor, entre altres edificis, de l'Auditori o de l'Illa Diagonal. Fins ara només l'havien rebut Coderch, De la Sota, Miralles, Sáenz de Oiza, Niemeyer, Bohigas, l'Ajuntament i Solà-Morales. / Redacció

Ada Colau i Manuela Carmena, amb el cartell català donat a Madrid

Colau i Carmena, juntes a 'No pasarán'

EXPOSICIÓ ▶ L'alcaldesa de Madrid, Manuela Carmena, i la de Barcelona, Ada Colau, van presentar ahir a la Real Casa de la Panaderia de Madrid la mostra *No pasarán*, que recorda als madrilenys que el novembre del 1936 van lluitar contra Franco. S'exhibeix un dels deu cartells que Barcelona ha donat a Madrid, on “es reflecteix la solidaritat del poble català amb la població madrilenya assetjada”. / Redacció

Museus oberts malgrat la vaga

CONFLICTE LABORAL ▶ Els principals museus de Barcelona, com el Macba, el CCCB o el Picasso, van obrir ahir les portes malgrat la vaga convocada pels treballadors subcontractats. La principal incidència es va registrar al Museu del Disseny i al de la Música, que van haver de tancar al públic. El Muhba va estar obert però sense servei de consulta. Demà dijous hi ha convocada una altra jornada de vaga. / Redacció